

ביה"ס 'רטמן', מרכז בית מדרש 'חדרים' ודוקטורנט למחשבת ישראל, יעמוד בראש הנהלת התנועה בע"ה החל מתוכנה התשס"ו, האחד בינוואר 2006.

אני מבקש להודות לכל חברי התנועה ומקורבה אשר סייעו בידי ייחד, עם פועלתי לקידום יהדות המחברת להלכה ולמדינה, לצירמת פעילות ברוח של יראת שמים ואהבת אדם, למען מדינה יהודית אשר שם היהודות לא ינשא בה לשוא.

תודה לחבריו הנהלה ולוובדי התנועה לשעבר, שהיו עמי בדרך זו: לשירה פירסטנברג, לנעה פרר, לאילנה בגין, לצחי מזומנים, לאסי בר, לאסתר לפיאן, לייר ניב, לאיריאל בראונ, לייר אנגלנדר, לוורם קירש, לאורי הראל וכל מי ששכחתי. לכתכם ATI במדבר הארץ לא זרועה הייתה לי משענת משמעותית ביותר.

תודה לעובדי התנועה, נועמה שפירא-קריזר, מרכז התנועה, עינת הלווי לויין, יועצת התקשורות, רבקי רוזנר, עורכת 'דעות' ויאיר אורבן - מרכז 'יום פקדות' ופרויקטים נוספים. אתם עושים עבודה הנדרת, ועל תישבו מהיסודות הסייפיים שבה. עלו והצלחו.

תודה מיהודה וחמה לחבריו הנהלת התנועה כיום, ובראשם מיכאל טובין, פ"מ י"ר התנועה; מנחם מלקש, ציק' גילה, יאיר פרץ, יובל כahan, מיכה גודמן, וכמוון לשרגא בר-און, הי"ר הנכס. תודה מקרוב לב יהודית חזני וונתן בן הרаш, חברי הנהלה ושותפים אינטנסיביים, אשר בילו את עربים דבים בחשיבה, בדיונים ובתמיכה ניהולית ורגשית, מעלה ומעבר לכל דמיון. אני מקווה וידעו שתהיו שם גם בשביב הי"ר החדש.

תודה לכם על שלוש שנים נחרdot וברכת הצלחה בעבודת הקודש שבאה אתכם עוסקים.

אני אמנם עוזב את הנהלת התנועה, אולם גשר חבר פעיל בתוכנה ונאמן לךרכה, ואני מבטיח להמשיך ולשאת בתפקידים וביזמותם במסגרת התנועה, ככל אשר אוכל ואדרש.

ולמחלפי שרגא בר-און, הערכה על נכונותך לקחת את התפקיד, ברכת הצלחה וסיפוק בדרכך. יהי רצון שתsha חן וחסד בעיני אלוהים ואדם.

משה (קינלי) טור-פז
הי"ר היוצא, "נאמני תורה ועבודה"

בס"ד, כסלו התשס"ו, דצמבר 2005
מכتب פרידה
חבריו תנוצה וקוראים קרים שלום.

לפני קצר יותר משלוש שנים הזמין אותו מאיר רוזט, י"ר התנועה התקודם, לפגישה באוניברסיטת בר-אילן, בפגישה הזאת, שבה נכח גם ע"ד אסף בר, חבר הנהלת התנועה ויועצה המשפטית דאו, הציע לי מר רוט לקבל על עצמי את תפקיד י"ר התנועה (בתהנדבות). לאחר התקבשות קצרה הסכמתי וכונשתי לתפקיד.

לגד עני עמדה מטריה דאשית אחת: להפוך את "נאמני תורה ועבודה" לגוף פועל, יוזם ומעורב, המשפיע על סדר היום של החברה הדתית והכללית בישראל, דרך של יהדות הלכתית ואמיצה, מחויבת וסובלנית.

היו אלה שלוש שנים סוערות ומרתקות. עסקתי בין השאר בהקמת הנהלה רחבה, פעילה ומגוונת, אשר תשקף את חברי התנועה, מקומות, עיסוקיהם ואופייהם. בניתי בעזרת הנהלה מועצת חברים, גיבשנו ייחודי מטרות ודפוסי התנהלות ופעולות. חידשנו את שבתוות העיון וערבי העיון, ריצינו את כתוב העט 'דעות', הקמנו בית מדרש, זמנו שיעורים, יצאנו במערכות תקשורתית, בתבוננו עירוננו, התווכחנו והסערכנו. כמו מהמערכות החשובות שהבחנו פעלנו היו המלחמה בסרבנות וההעלאה לדORDER היום של נושא המשפה והיחס לאחר בחורה הדתית. אתגר חשוב נוסף היה העמדתה של התנועה על בסיס כלכלי-איtan והבאת מספר גדול של אנשים להזדהות עימה ולהכרות בה.

בכל המשימות הללו אני מרגיש שעמדנו, לעיתים באופן מלא ולעתים באופן חלקי בלבד. עתה אני מרגיש כי לא עליქ המלאכה למגרור. שלוש שנים של התנדבות אינטנסיבית, בסדר גודל של שלושים עד ארבעים שעות בשבוע, נזונות בי את אותן הותיהן. אני מבקש ביום אלו להתפננת להתייחסות מוגברת למשמעותי הנחדרת, לטיסום כתיבת חיבור הדוקטור שלו, לקורס מג"דים במילואים אליו אני יוצא בקרוב ולשעייה חינוכית במקומות נוספים.

לשוחתי מצאתי בתוך הנהלת התנועה אדם המוכן ומתאים ביותר לשאת בתפקיד הי"ר החמישי של 'נאמני תורה ועבודה'. שרגא בר-און, תושב בית חורון, מנהל לשעבר של חטיבת הבניינים של

■ תוכן עניינים	■
מאמרם וכותבות	
צדק צדק נרדף יובל שרלו	6
מהפכה אזרוחית דתית הדר ליפשיץ	8
השקט שבתוں הסערה יקיר אングלנדר וכונרת פולק	11
מאורתודוכסיה ציונית דתית יוסקה אחיטוב	18
עובדות הגוף כעבודת קודש יונתן גארב	22
חולשה ככוח הלכתי חנה ספראי	24
שפה אחת ודברים אחדים אבי שגיא	27
■ מדורים	
חילוקי דעתות שתי נקודות מבט על תו התקן החברתי	4
شمولي בינג ויעל לוי	
נעימ להכיר הרב סול ברמן, יור ארגןון "עדת"	15
משה טור-פז	
סאטירה אחרת	32

יצא לאור בהזאת
באנט תורתה ועובדות
ומרכז יעקב הרצוג ללימודי יהדות

עורכת: דבקה רוזנברג
מערכת: משה טור-פז, חנית ברטוב, אריאל
פיקאר, יהודית חזני, אורי הראל, יקיר אングלנדר
עריכת תМОנות ועיצוב גרפי: דבקה פרקש
עריכת לשון: ר' רחל

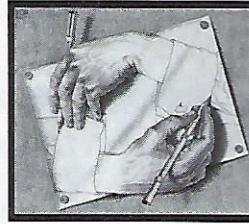
כתובת המערכת: ת"ד 2006 ירושלים 91070
deot@toravoda.org.il

תובות יתקבלו בברכה

דעת

תמונת שער:
אביבה ביגל, "השורה",
www.avivabeigel.com

כאן על פני האדמה / רחל

לא ערךלי מחר – ביום המומש ביד,
היום המוצק, הרים, האיתן:
לרוות את היום זהה, הקצ'ר, האחד,
על פני אדמותנו כאן.

טרם אתה הליל – בזוא, בזוא הפל!
מאץ מאחד, עקשני נער
של אלף זרועות. האמנם יבצר לאל
את האבן מפי הבאר?
תל-אביב, תרפ"ז

נדמה שכבר עיינו מקרים נרגשות לאחדות. החברה הישראלית
העכשוית, למודת טורו, שחיתות, מצוקה כלכלית וציניות שלטונית,
עומדת מותשת מול חייה המשותפים המתאים להישבר. רגע אחריו
תכנית ההתקנות הכוabit ורגע לפני מערכת בחירות שהתנהלה
עוכרת נש, קשה לראות متى יבוא היום הטוב והיציב על פני אדמתנו
כאן. נדמה שהזו רגע כמעט אחרון למאץ עקשני ווער, שיזכר לכולם
ש'סולדירות' ו'דאגה לחילשים' הם יותר מסטמאות בחרות חולות,
ويizard את החברה הישראלית לעמدة אכפתית ודושת טוב. נדמה שהזו
הרגע לגול, ביחד, את האבן מפי הבאר, דברי המשוררת רחל, ולגולות
את היפה המסתתר תחתיה. זאת מנסה לעשות גillion "דעתות" 24.

הגילון עוסק בני אדם, במערכות השלטון ובמה שביניהם. המאמרים
שלפניכם דנים ביכולת לשנות את עצמנו ואת ההנחה, לצורך לעשות
צדק ובسمינות הדיאלוג. שמלוי בинг ויעל לוי מדיינים על "תו התקן
החברתי"; יובל שרלו לומד מתקנית ההתקנות את הצורך ברדיפת צדק;
הדר ליפשיץ קוראים להמהפכה בשירותי הדת בישראל; נרת פולק ויקיד
אנגלנדר שורבים את קשר השתיקה סביב ההטרdotות המיניות בחברה
הדתית; יוסקה אחיטוב מנתה את עליית החדריות הלאומית; אבי שגיא
מנתח את חטא אנשי דור הפלגה ומוכיחה את הצורך ביציאה אל الآخر;
יונתן גארב מזכיר שלצד הנפש, יש לשמור גם על הגוף; חנה ספראי דנה
בחולשה ככוח הלכתי ורב סול ברמן מבקש להתרחק מהחוורות ולגולות
גמישות.

אנו סוגרים עתה שנה ראשונה של הוצאה "דעתות" במתכונתו החדשה.
זה הזמן להתנצל בפניכם, הקוראים, על שלא עמדנו בתכניתנו להוציא
שישה גילונות והוציאנו חמשה בלבד. גילון זה מורחב, ומסיים שנה
שבה ניסינו לדון בנושאים בוורים ולעורר שיח גם בתחוםים שאינם
זכים לחשיפה בדרך כלל. לא קל היה לנו, אבל אין בכוונתנו להרפות.

חג חנוכה שמח!

שלכם,

האהקה ר' לוי

ירחתורית תו על-מצחות

שתי עמדות בנוגע לטו התקן החברתי

শমলি בינג

שומלי בינג

למודעות. עד הקמת הטו החברתי אונשיים יכולים להסתתר מאחוריו הטיעון המוכר והעצל של "לא ראייתי, לא שמעתי, לא ידעתי". אנו מעמידים מראאה: בית העסוק הזה מנצל, האולם הזה עושק, ובבעל חנות זו מילאים שכר. ואם איןכם רוצחים להיות חלק מאותו תהליך של ניצול, הרי שמעתה תוכלו להפסיק ולקנות שם.

מהו תו התקן החברתי?

עובדים רבים נופלים קרובם למעסיקים הפוגעים בכוכודם, מעמדם וScarlett. כמו כן, קיימת סבירה קשה ומתחשפת באנשיים בעלי מוגבלויות, אשר בשל מכשוליהם רבים אינם מצליחים להשתלב באופן מלא במרקם החיים במדינתה.

כיוון שצדκ הוא מערכי היסוד המוכנים של מדינת ישראל, קבועו תו החברתי אשר יציב סטנדרטים חברתיים חדשים עבור עסקים ועסקים.

הטו החברתי יצא לדרכּ לפּנִים כשםונה חדשניים ביוםות עמותת "במג'לי צדק" ומוצע לבתי קפה, מסעדות ואולמות ארוויעים. על מנת שבבעל עסק יקבל את התו עליי לעמוד במספר דרישות בסיסיות: הנוגעות לזכויות עובדים ולגשות לעבעלי מוגבלויות, דוגמת תשלומי שכר מינימום, החזר נסיעות, ביטוח וכינסה נישאה לכיכים.

עד עתה הופעל הפרויקט בירושלים, שם יש כרך למעלה מ-60 בתים עסק המוחזקים בתו החברתי. כמו כן, כל מפעלי הקיבוץ הדתי, 97 במספר, מתקיימים גם הם בתחום החברתי. לאחרונה, הפרויקט הגיע גם למרוך הארץ.

אנו קוראים לציבור הרחב להדרש את התו החברתי כדי לאות להבטחת זכויות עובדים ו נגישות לאנשים בעלי מוגבלויות בעסקים ובמקומות ציבור.

צדק זה בידיהם שלנו!

הטו החברתי מוחלך ביוזמת
עמותת במג'לי צדק
למייען נספח: 052-4295415

org.il

ניתן לראות את עשרות בתים העסוק שכבר נושאים את התו החברתי באתר: www.tav.org.il

משפט ידוע אומר שהאובי הגובל ביותר של הטוב הוא המצוין. אנו איננו מתכוונים לשבת בחיבור ידיים ולהוכיח למצוין, אלא מנסים, ولو בשלה רב ראשון, להגיע אל הטוב. שלא יהיה ספק, הצורך שנוצר בהקמת התו החברתי מהוועה תעוזת עניות למדינת ישראל ולמוסדותיה, בדומה לריבוי העימותות לחיקות מזון. אין תפקיד האזרחים לאכוף זכויות עובדים, כמו שאין תפקיד האזרחים לתורם לנזקקים ולחקל להם אוכל. תעוזת עניות זו אינה פוטרת אותנו כפרטם, בני אדם, כאזרחים וכיודים, מלנסות ולשנות את המצב, כי אם להפּק. תעוזת עניות זו מטילה علينا, לפחות כרגע, את מלואת האחוריות. המדינה אינה מסותגת וכנראה שבעיר איך רזהה, לעסוק בנושא. עליינו לגרום לה לרצות. והדרך היחידה לעשות זאת היא בשינוי שיצמח מלמטה: לא חוק ואכיפה שיגיעו מלמעלה (שבבו קיימים, יש לצין) ויפלו על ראשי המעסיקים, כי אם מהאה אזרחית מתחשפת, מצד הציבור כולל, מול כל פוגע לעבודים ובנכדים.

המחאה פשיטה יחסית, ובמקום הכוואב ביותר: דרך הcis. מי שאינו יודע לתת לעובדים ולמוגבלים את הכאב המתעורר להם, לא יוכל לבדוק, וודאי שלא כסף, מatanנו. זו מטרת התו. התו החברתי יוצר אחוריות שלילית לא רק על המעסיקים, כי אם גם על מבעלי השירותים. זהו שינוי תודעה אזרחית. על מבעלי השירותים שבדם העובדים אינםadam הנגהנה מבית קפה שבו העובדים אינם מקבלים שכר מינימום, הוא שותף לדבר עברית. adam הרוד באולם שמחותם שבבו אין נגישות לנכים, הוא שותף לדבר עברית. adam הקונה בחנות שאינהאפשרת ימי מנוחה, הוא שותף לדבר עברית. בצלם אלוהים נבראו לנו כולם, גם מatanנו נלקח צלם אלוהים שבנו. יש לנו אמונה בני אדם, בחוסר רצונם לחתת יד לעול. כל מה שצורך הוא להעלות זאת

תו התקן יוצר אחריות שילוחית לא רק על המעסיקים, כי אם גם על מקבלי השירות. זהו שינוי תודעה אזרחית

פעמים רבות כשהאנו מדברים על התו החברתי, שואלים אותו: "האם הבעיה באמת קיימת? האם באמת כל כך הרבה אנשים אין מקרים ולו את שכר המינימום?". זו אינה שאלה של אטיות, או של רוע. קשה לנו לתפוץ שישנם אנשים שאפילו את שכר המינימום אינם מקבלים, ולא רק זאת, אלא שדבר זה הוא גם בגדר תופעה.

על מנת לעמוד על היקף הבעיה נקבע על כמה נתוניים. מחקר של בנק ישראל מציר את התמונה הבאה: "במרוצת השנים 1996 עד 1999 נבדקו 2,517 מעסיקים, ולהם כ- 154 אלף עובדים. יותר ממחצית המעסיקים שנבדקו חוויבו לשלים לעובדייהם הפרשי שכיר".

וכן על פי דוח מבקר המדינה: "שיעור העובדים במקש שוכוותיהם על פּרָחָק שכר מינימום הופר נאמד בכ- 61%". פנינו תופעה שאפשר להעתם ממנה, ועלינו לפעול לתקונה. ישאל השואל: "ואם אנחנו ישנים מעציקים מה רAVIS עובדים על החוק או מדובר זיהוי אחוריותו של הציבור הרחוב או מודיע זיהוי אחוריותו של הציבור הרחוב או של האזרח?". אין ספק שנקדזה זו נכונה בבסיסה, וככלורה המדינה היא זו ש צריכה להיות אחראית לזכויותיהם של אותם העובדים, אך מה נעשה שהמצב חיים במדינת ישראל הוא שהמדינה היא בין המעסיקים הגדולים ביותר של עובדי חברות כלן אשר לפי מחקרים שונים, הם קבוצת העובדים שזכהות נפגעות באופן תדרי? האם אין לנו בתו אזרח מוסריים וערביים אחוריות?

הכותב הוא מייסדי עמותת "במג'לי צדק".

האנשים הנאחים והנאמנים יחזקאל ט' ד'

על לו

ייפויו לרשות אכיפה חלופית. כאמור, זה סוג של אוטופיה. האזרוחים, מطبع היותם בני אדם ישרים והוגנים, לא מקרים עוד לחוק היבש שידאג להשלים בחברה, אלא הם עושים זאת מיזומתם ומרצונם החופשי. אולם בהיכרותנו את הטבע האנושי בכלל ואת החברה הישראלית במצבה הנוכחית בפרט, علينا להיות מפוכחים יותר: מצד אחד, רק מתי מעט יפסיקו ללבת קפה, לאולמות שמחה או לחניות שלא יחזיקו בתו התקן החברתי; מצד שני, המדינה תרגיש (עד כמה שמידה) יכולת להרשות ("להרשות") שימוש חלקו שיחשב יחסית להליך משפטו. וכך, וזה אינה אחוריות. הנפגעים מכפל התפקידים הלא בריא הזה היינו, כרגע, העובדים והმוגבלים. לעומתם, אם הייאוש מן הרשותות, שהיוזמה של "במעגלי צדק" היא אחד מן הסימפטומים של "במעגלי צדק" היא רק מושך לחולחל (וכמובן שלא הגורע שביהם), ימשיך לתוך החברה הישראלית, אנו עתידיים למצוא עצמנו בתחום אנרכיה מסוכנת שבה איש השימוש יעשה.

האם מטרת הדברים אלו לרופת את ידיהם של אנשי "במעגלי צדק"? ההפ הוא הנכו. פעילותם ההולכת וגדלה, יכולות לגייס בני נוער אידיאליים ומוחיבים למצוות החברתי, היא ברכה לחברה הישראלית. צרייך רק להפנותה לאפיקים הנכוונים: יש להשיקע את מרבית המאמצים דוקא בתחום מיל הרשותות ולא בחתגולות מהן – מואבך שידרוש הגדלת מספר התקנים לפקחים, ואומרים קבל עם וועדה: לא רק שהרשותות אינן אוכפotta את החוקים, אנו גם לא ממשינים שמן עתידות לעשות זאת, لكن אין לנו מנוס אלא, אם להשתמש בניסוח בוטה, "לקחת את החוק לידיים".תו התקן החברתי הוא ניסיון לטולו "כביש עוקף חוק", שבו האזרוחים, באמצעות כוח הקנייה שלהם,

אם הייאוש מן הרשותות, שהיוזמה של "במעגלי צדק" היא אחד מן הסימפטומים שלו, ימשיך לחולחל, אנו עתידיים למצוא עצמנו בתחום אנרכיה מסוכנת

בין הפטיש לדzon מוצאת עצמו הרוצה לומר דבר ביקורת על פעילותם של אנשי "במעגלי צדק". מצד אחד, מדובר בחברות מתנדבים שפתחו ביוזמה ברוכה ועשויים בה בדרכם מלאכת קודש,

וכך ניתן לומר עליהם דבר אחר מלבד יישר כה? מן הצד השני, נכוונותם, תושיתיהם, עריכיותם ומחובותם, לא הופכת את תכלית הפעילות לנכוונה בהכרח. לכן, ודוקא מתוך הרצון הכן לראות בהצלחתם, אין מנוס מהצטייע על הביעתיות הכרוכה בפעולותם. הכוונה היא להיראותם, שלא במתכוון, לעערור שלטון החוק בישראל ולזולול ברשותו.

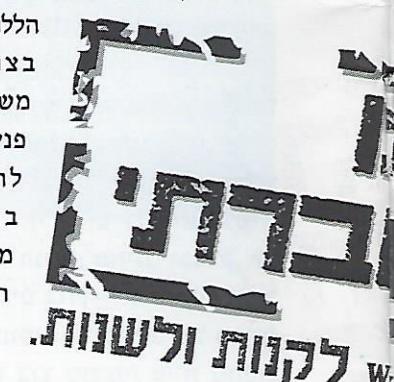
במה דברים אמרו?

המואבך של "במעגלי צדק" מותמקד בתחומיים אחדים – שכור מינימום לעובדים, הסדרת גיל העובדים, מתן נגשנות לנכים, הגבלת גיל העובדים, מתן מנוחה ותשלים שעות נספנות. כל התחומיים הינם ללא ספק הכרחיים לקיומה של חברה בריאה, מתוקנת וצדקה, והמואבך עליהם ראוי. אלא מי, ישנו גוף שתפקידו להטדר את הדברים הללו: כנסת ישראל. והנכsta, אולי במפטייע בהתחשב בהתנהלותה מעוררת המבוכה בשנים האחרונות, אף עשתה זאת. ספר החוקים הישראלי מגדר את הנושאים הללו ומסדר אותם כך:
בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, כפי שניתן לראות להן.
בחוק "שוכר מינימום" משנת תשמ"ז נאמר

כך:
"א – עובד שמלאו לו 18 שנים (להלן – עובד) המועסק בשירה מלאה, כנהוג במקום העבודה, זכאי לקבל מעבידו שכר עבודה שלא יפחח משכר המינימום החדש, שכר המינימום היומי או שכר המינימום לשעה, הכלול לפי הענין.
ב – עובד המועסק בשירה חלקית זכאי לשכר מינימום החלקי שיחשב יחסית להליך משפטו".

בחוק "שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות" נכתב כך:
"מי שעיסוקו במתן שירות ציבור, בהפעלת מקום ציבורי, או בהסתפקות מוצר, לא פלה אדם מחייב מוגבלותו בכל אחד מלאה לפי העניין:
(1) לא יסרב א. לאפשר לו גישה למקום ציבור או להקל ממנו ב. تحت לו שירות ציבור ג. לספק לו מוצר ד. לאפשר לו שימוש בשירות ציבור או הנהה משירות ציבור".

במשך מוסדרת הענישה לעוברים על חוקים אלו – מקנסות עד מאסרים בפועל. האכיפה מוטלת על פקחים, ובמידת הצורך על מושטרת ישראל. למקרה הצער, האכיפה בפועל הינה רופפת עד לא קיימת. אנשי "במעגלי צדק", ביוזמתם לmitsod tuo התקן החברתי, באים ואומרים קבל עם וועדה: לא רק שהרשותות אינן אוכפotta את החוקים, אנו גם לא ממשינים שמן עתידות לעשות זאת, لكن אין לנו מנוס אלא, אם להשתמש בניסוח בוטה, "לקחת את החוק לידיים".תו התקן החברתי הוא ניסיון לטולו "כביש עוקף חוק", שבו האזרוחים, באמצעות כוח הקנייה שלהם,

הכוונת היא מתנדבת לשעדר ב"שכן טוב".

צדק ברדוֹף

בקראותינו נגד תכניות ההתנטקות מחייבנו נגד העול שנעשה לנו, אבל בשגעונו עולות לאחרים בעבר, שתקנו. הלקח הוא הצורך במחויבות מתמדת לצדק!

ומתעלמת מהעול בשעה שהוא משרת אותה. חוסר אמון זה נובע מההכרה כי השימוש שעשו התנועה בעקרונות אלה הוא שימוש מניפולטיבי - רומרמות הערך בגרונה וחרב פיפויו בידה; היא אמונה באה' בשם הערכ', אך משתמשת בשם החרב. דוגמה לעניין זה: רק בשעה שבשבט לוי נהג על פי עיקרונו זה התבדר שהוא פועל בתחום מקנאת'D' ולא בתחום מ"כלי חמס מכורתיים". על כן נאמר: "האומר לאביו ולאמו לא ראיתו ואת אחיו לא ידע ואת בניו לא הביר". רק בשעה שהאנמונות לעיקרון فعلה גם כנגד בני המשפחה הבהיר כי שבט לוי הוא שבטאמת. טענות רבות נטענו במאבק נגד התנטקות, והן מחייבותו אותנו מכאן ואילך. טענו, ובצדק, כי הופרה האמונה שבין בוחר לנבחר, הרבה מעבר למתרון הפוליטי המותר, עד כדי שלילת השלטון הפעיל על פי נורמות אלה. מציאות נחלת השלטון במדינת ישראל, ומהינו נגדו בכל תוקף, אף ערערנו על הלגיטimitiy של השלטון הפעיל את המאבק - הוא לא זו היא שהחריפה את המאבק - התמקד בשאלת ארץ ישראל בלבד: טענותינו והליהו אנו חייבים להתנגד לכל הפרה צור- גם אם היא נעשית

בכוון שלנו; טענו טענות חמורות מאוד נגד אלימות כוחות הביטחון שסבלנו ממנה, אך לא האמינו ליישר לבבנו בטענה זו, כיון שבשעה שהמשטריה הייתה אלימה כלפי אחרים שלא כדיין, כולל הריגת חלק מההרוגים העربים במהלך אוקטובר, שתקנו ולא מהינו. מעטה והליהו אנו חייבים למחות ולהתנגד לאלימות כוחות ביטחון, אלא אם כן היא נעשית במסגרת פיקוח הנפש; מהינו, ובצדק, על עצירת אוטובוסים בדרך להפגנות, ועוד על ידי הצבא, בתחום הריבוניים של מדינת ישראל, וראינו בכך סתיימת פיות מהסוג החמור ביותר, אך לא האמינו לנו כיון שבஸך עשרות שנים עצרה המשטרה (ורק

את צعرو של הזר המתגורר במקומות מסוימים ואת העמד המשפטី הרועש שלו - חייב להעניק לזר המתגורר בתוכו יחס הוגן ולא לצערו. זהו כלל מוסרי יסודי שהתורה מלמדת אותו דרך יציאת מצרים, והוא חייב להיות כל יסוד בעמדותינו האישיות והציבוריות.

ערכים לפני אינטראסים

בתכנית התנטקות ובחרבת גוש קטיף וצפון השומרון נעשו מעשי עול ורבים מאוד, ואני ניחלו מאבק מוצדק נגדם בהצלחה מועיטה מאוד. לדענו על בשרנו את המהיר הכבד של כמה מהנורמות שהפכו להיות נחלת השלטון במדינת ישראל, ומהינו נגדו בכל תוקף, אף ערערנו על הלגיטimitiy של השלטון הפעיל על פי נורמות אלה. מציאות זו היא שהחריפה את המאבק - הוא לא תמידק בשאלת ארץ ישראל בלבד: טענותינו והтиיחסו לדרכי השלטון, בדרך קבלת

בדרכם כל קשורהמצוות יציאת מצרים בתודעתו עם ימי החג ההיסטוריים - פסח וסוכות עם החובה להיות קשורים בשורשי הזיכרון כדי שנוכל להתמודד עם שאלות ההווה. גם את הימים הנוראים אנו קשורים בקיוש ובתפילה ליציאת מצרים בשל היוםם קשורים קשר בילו ינתק לוח השנה היהודית, שורשו יציאת מצרים. תודעה זו מעלה מהאתנו לעתים את העבודה שיש עוד סיירה שלמה של מצוות הקשורות ביצירת מצרים: "וגר לא תלחץ, ואתם ידעתם את נשך הגור כי גרים הייתם בארץ מצרים" (שמות כט); "העניק תעניך לו מצאנך ומגרנק ומייקן... זוכרת כי עבד היה בארץ מצרים יפקח ד' אלוקין, על כן אני מצוק את הדבר הזה היום" (דברים טו, יד-טו); "זוכרת כי עבד היה בארץ מצרים ויוציאך ד' אלוקין ממש ביד חזקה ובזרע נטויה, על כן ציון ד', אלוקין לעשות את יום השבת" (דברים ה, יד) ועוד. מצוות חברתיות אלה נוגעות בפן אחר של יציאת מצרים

ושל חובת הסקט המסקנות מחווית ההליכה במדבר: חן מלמדות אותן כי כל מי שחויה עמוקה

וטרואומטי חייב להצמיח מתוכו התנהגוויות אחרות, ולקבל על עצמו את עולו של תיקון עולם הנדרש כדי שחוויות אלה לא תעבורנה על "האחר". המכיר את תחשות העבד ואת ציפיותו ליום השבת כיון שהוא עצמו היה עבד - חייב להעניק את חרות יום השבת לעבדו, ולא לשעבדו שבעה ימים בשבוע. הזוכר כי הוא יכול ליחס הוגן ולהעניק מתנת חנים ביום שחרורו - חייב להעניק הטבות אלה לאחר בשעה שהוא אדון. הזוכר

ישנו חוסר אמון מוחלט כלפי תנועה המאמצת מאבק בנורמות מסוימות רק בשעה שונה לה, ומתעלמת מהעול בשעה שהוא משרת אותה

ההחלטות וביציען. כיון שכן, מוטלת עלינו חובה תורה ומוסרית לקבל על עצמנו את המאבק בנורמות אלה מכאן ואילך, ולהתיציב יחד עם נציגים אחרים מהן גם בשעה שאימוץ הנורמות תומך במרקחה מסוימת בעמדותינו שלנו. חובה זו היא חובה מוסרית היונקת מדברי התורה שצוטטו לעיל, דבריהם המלמדים על המסקנות שמייציאת מצרים. ברם, אין היא נעצרת ברמה המוסרית בלבד, כי אם חזרה גם למשיר המעשי: ישנו חוסר אמון מוחלט כלפי תנועה המאמצת מאבק בנורמות מסוימות רק בשעה שונה לה,

הכזה הוא ראש ישיבת ה磉דר בפורמה תקווה.

אנו טוענו נגד אלימות כוחות הביטחון, אך לא האמינו ליושר לבבנו כיון שבשבועה שהמשטרה הייתה אלימה כלפי אחרים שלא כדין, שתקנו ולא מחינו

איןטרסנטיות. "מדובר שקר תרחק". בדרך זו יהיה בדיינו מעט להירפא ממנה שעבר עליינו לציבור. בדרך זו אולי תהיה מעט נחמה על כל המכות שספגנו הציבור, וسفגו באופן אישי אלה ששלמו בחורבן עלולם את מחירה של מדיניות ממשלה ישראל. בדרך זו אולי יהיה העולם שבו אנו חיים מתוקן יותר, ובדרך זו נקיים את הדרכת התורה במצוות יציאת מצרים. דך זו גם תהיה בסיס מוסרי ואפקטיבי בפעמים הבאות שבזהן אנו עלולים להידרש למצב דומה. אז נוכל לבוא בידים נקיות ולומר כי יש לנו את החbara הישראלית בדרך השרה והמתוקנה.

1. המאמר נכתב לבקשת מערכת "דעתות" לאור דבריו הרוב שרלו בפתחת נס "עדת-לביא". הרב שרלו התבקש להרחיב בנושא המשקנות המוסריות מתכנית ההתקנתות

מתוך תורתנו הקדושה, והמחייבת את מי שעבר חוויה קשה שלא להניא את המאבק נגדה, גם בשעה שלא מדובר בו עצמו. שנית,

לעתים בצדק) אוטובוסים של מפגיני שמאל בודדים למקומות שבהם ביקשו להפיגין. מעתה והלאה אנו חייבים להתייצב בפני כל ניסיון לסתום פיות.

לعلاה מכך, ממשח חדשים אנו חשים את יחסם של הממשלה הכוחנית והדורסנית למוגרשי גוש קטיף וצפון השומרון, שנפגעו באופן ישיר ממדיינותו ומעשייה. הפצע המדמים של מאות משפחות הנאלות מבפנים בשל הפקרתן על ידי ממשלה ישראלי, על אף שגורשו מבתיהם על ידיה, איןנו מניה לנו לרגע. מעתה והלאה علينا לכרות ברית עם כל מי שנפגע באופן ישיר מדיניות ממשלה, כגון עובדי הקבלן הרבים שפוטרו

מד אלמן, תערוכת תקופת האבן, 2003

יש לעמדה כזו גם משמעות מעשית - לא ניתן לשכנע את הבריות בתום הלב ובירוש המשושים כל עוד נוקטים בעמדות מסומות רק בשעה שהן משרות מטרות כך היא חובה כפולה: היא נובעת בראש ובראשונה מעמדה מוסרית בסיסית, הנלמדת

משמעותית של הפרטה והפרקת העובדים, ולעומוד לצדם בעת מאבקם. החובה לנוכח ובראשונה מוסרית בסיסית, הנלמדת

מכון שלום הרטמן ואוניברסיטת תל אביב

סודים על פתיחת ההרשמה לתוכנית **'מלמדים'**

מכון שלום הרטמן

אוניברסיטת תל אביב

מסלול להכשרת מורים ומחנכים מובילים במקצועות היהדות, המעניק תואר M.A. בפילוסופיה יהודית מאוניברסיטת ת"א. התוכנית מיועדת לבוגרי תואר ראשון בהצטיינות במקרא, במחשבת ישראל או בתלמוד, המעוניינים להתמודד עם אתגרי החינוך היהודי בתבי ספר עלי-סודיים בארץ. ובחו"ל. התוכנית מזוכה במלגה.

לקבלת פרטיים נוספים, היכנסו לאתר האינטרנט שלנו:

www.hartmaninstitute.com
melamdim@shi.org.il / 02 5675350

ההPCA אוזדחת דתית

הדר ליפשיץ

קריסת שירותים הדת הציבוריים בישראל והאנטוגניזם שהם מעוררים מחייבים שידוד מערכות כלל, שבמרכזו העברת הסמכות מן הממסד אל האזרחים והקהילות

משמעותיים וניתן לבצעו עד בחודשים מיום קבלת החלטה. מהלך זה יביא לשיפור מיידי ודרמטי בנושא. עם זאת מוצג בדרך מתווה חדש לבנייה שירות הדת על יסודות חדשים לחולמים. על פי המודל המוצע תעבור האחריות והסמכות בנושאי דת מהשלטון הפוליטי אל החברה האזרחים. כיוון שהמדובר במחפה יסודית, הוועדה מציעה לבחון את המודל קודם רוחתו. במאמר זה ברצוני להציג מודל זה לעומקו, מתוך אמונה כי מדובר בשורה אשר יכול להוות סנווגת ראשונה בשינוי יחסית דת ומדינה בישראל.

המודל הקהילתי¹ שינוי פרטיגמי

המודל הקהילתי מציע להעביר את הכוח והסמכות של הממסד הדתי מהמדינה אל האזרחים והקהילות. האם ניתן להמיר את המועצות הדתיות והרבנות השולטוניות בקהילות? דומה כי לא חידוש יש כאן, אלא חוזרת לבנה אשר אףין את קהילות ישראל מתקדמות דנא, וקיים ומשגשג בעולם המערבי גם כולם. אחד המאפיינים את העם היהודי ואת ההלכה הוא הפלורליזם - 'כשם שפרוצופיפה שונות, כך דעתיהם שונות'. הצעתו הופכת את הפלורליזם הקהילתי לאבן השთייה של העולם הדתי בישראל. המודל מציע 'קנאות סופרים' במקומו מונופול. בת-הכנסת פרנסיהם יזדקקו לדרצונים הטוב של האזרחים אשר ירשמו אצלם. במקומם שליטה 'למעלה' למטה' מן הממסד הפוליטי המרכזי, יעבר מוקד הכוח 'למטה', אל מתפללי בת-הכנסת אשר ינותו את הפעולות על פי שיקול דעתם והעדפותיהם. הנהגה הרבנית תשאב כוחה באופן ישיר מן הציבור, ותהיה חייבות להיות

הרצוי שלהם. בוועדה השתתפו רבנים ומחנכים ואנשי אקדמיה בתחוםים שונים, המשלבים מומחיות בתורה ובתחומי הדעת הרלוונטיים - משפט, מדעי היהדות ומדעי החברה. בין החברים בוועדה ניתן למנות את ד"ר אליהו בן-זמורה; הרב יהודה גלעד, רב קיובע לביא ומרاش ישיבת השילוב

נושאי דת ומדינה הולכים וטופסים מקום מרכז בשיח החברתי והפוליטי בישראל בדור האחרון. התופעה התעצמה לאחר רצח רבין. המפלגות, ששואפות לקלוע לדעתו של הציבור, מעלו את הנושא במצבה ומבקשות פתרונות הולמים ומקצועיים. חזזה בתשובה, מרכזים וקובוצות לימוד ביהדות מחד גיסא, ועמדות אנטידיתיות מקצועות מאידך גיסא, מעידים על כמיהה לדחק חדשה. קריסת הממסד הרבני והמוסדות הדתיים נובעים ממשבר המתקנות החברתיות והעריכות שיצרה אותן. אין מדובר בבעיה ארגונית, מנהלית או תקציבית בלבד. בהמשך לרפורמה של דיויד וצנבלום כי רפורמה מנהלית היא גם רפורמה ציבורית, נאמר כי משבר מערכות מנהליות מעיד על שבר ציבורי וחברתי.

ליורה אבידן, יצירה מהקורס, www.leoraavidan.com

'מעלה לבוע'; פרופ' אביגדור שנאן מהחוג למדעי היהדות באוניברסיטה העברית; והרב פרופ' דניאל שפרבר, חתן פרס ישראל למדעי היהדות, رب קהילה בירושלים ונשיא המכון חבר-אלין. רצצת הוועדה הייתה נצ"מ (בדימוס) יהודית חזני. לאחר עבודה מאומצת הוועדה מציעה עתה פתרון מיידי וישים לשבר המועצות הדתיות, הצד הtoutoir כיוון חדש לבנה הממסד הדתי ויחסית דת ומדינה בישראל. כדי לייצב באופן מיידי את שירות הדת הקורסים הוועדה מציעה לאמץ לפחות את דוח ועדי צדוק (ראו מסגרת). יישום הדוח אינו מכיר שינוי מנהליים

חוסר שביעות הרצון מהמסד הדתי והרבני ותפקידו הלקוי הם כמעט מן המפוזרמות שאינן צדוקות וראיה. קaza הקrhozon מופיע בדו"חות מבקר המדינה². התמונה הכוללת לבעה הקשה במבנה הנוכחי משתקפת בתשובה משרד הדתות לטענות מבקר המדינה: 'המצב החוקתי אינו מאפשר ניהול מנהל תקין'.
משבר המועצות הדתיות והרבנות הראשית הביאו בשנת תשס"ד את מועצת "תנוועת נאמני תורה ועובדיה" לדיןון בנושא שירות הדת בישראל. בעקבות הדיון הוחלט להקים ועדת ציבורית שתבחן את מבנה שירות הדת היהודים בישראל ותציג המלצות לבנה

הדר ליפשיץ הוא דוקטורנט באוניברסיטה העברית החקור את נושא שירות הדת היהודים וראש ועדת "נאמני תורה ועובדיה" בנושא תורה ועובדיה" במסגרת בסיעום מכאל טובין, י"ר מועצת המאמץ נכתב בסיעום מכאל טובין, י"ר מועצת "גאנמי תורה ועובדיה" ויוזם הקמת הוועדה. ערב עיון בנושא יתקיים ב-1.1.06 (ראו ע' 21)

ה'מדינה' בדור האחרון רק השלטון ומשרדי הממשלה, אלא יותר ויותר גם יוזמה חברתית, וכך מציע המודל הקהילתי לשירותי הדת

government is the less government'. המשבר הכלכלי שהזזה המערב באמצעות גודלה ומעורבותה של הממשלה והעברת פונקציות מהסקטור הציבורי לטקתו הכספי. שמות רבים לתפיסה החדשה: 'שיתוף הציבור', 'הפרטה', 'ሊברלייזציה', 'יעיצוב חדש', 'ניהול הציבור' החדש' (NPM)⁵. מאפיינים אחדיםבולטים בשינויים שערכו הממשלה בדור האחרון:

שינוי יסודי וקיצוני – קודם כל יש להחליט מה חברה צריכה לעשות, ורק אחר-כך כיצד לעשות זאת. יש להתעלם ממה שקיים ולהתרכז במה צריך להיות. מדובר בשברת הכללים "לא מתוך שיפור תהליכי קיימים, אלא דוקא מתוך נטישתם, והחלפתם בתהליכי חדשים לגמרי".

ביטול המונופול ע"י הפרטה ותחור – במדינות המערב מתחזקת המגמה של העברת משימות ותחומי אחיזות, שرك אטומול נחשבו בתחוםים ציבוריים מובהקים, ליידי גופים לא שלטוניים. קורתה ריל, שהייתה מזיכיר המדינה למודרניזציה מנהלית בפורטוגל, היטיב לבטא זאת: "על המדינה לדוחות את הפיתוי לעשות כל דבר. המדינה שאינה מודרנית לא יכולה לשבב כל דבר עליה לسانת מתחומים שבהם איזוריהם וסוכני הכלכלה מספקים שירותים אינטגריים ויעילים, ובדרך זו להזכיר באונגריה היצירתית וביכולת הביצוע של איזוריהם וחברות".

העצמת מעמדו של האוצר – בשני מובנים: האוצר כלקוח, שהוא הממשלה שואף לשרת ולרכז, והאוצר כריבון אשר דעתו חשובה למבעלי החלטות.

השניי הגיע גם לישראל. ממשלה האחדות מינתה ביוני 1986 ועדה בראשות חיים קוברסקי "לבדיקה כוללת של שירות המדינה וגופים הנתמכים מתקצבי המדינה". הוועדה המליצה על מסקנות הדומות לרפורמות שהונגו בעולם. המודל המוצע כאן נכתב לאחר עיון בדור' קוברסקי, מתוך רצון לישם את עקרונותיו בשירותי הדת בישראל. במקביל להגשת הרפורמה בישראל הוגש דוח' דומה לממשלה תא"ר. התוצאה בבריטניה: 76% משירות המדינה עברו למתכונת חדשה. בישראל לא נעשה כמעט דבר.

הממשה רבנים אשר להם משקל מכריע בזכיר, וכל אחד מהם יעמוד בראש ארגון אשר יציע שירות נישואן. זוג העומד להינשא יוכל לבחור בין הגופים השונים. כמו בכל נשוא, התחרות היא התropaה הטובה ביותר ליותר לשיפור השירות. חז'ל ניסחו זאת בלשונם 'קנת'

סופרים תרבה חכמה'.

פחות זה יותר

שניים ממנהagi המפדר'ל הטicho נגיד כי אני מוביל להפרדת הדת מהמדינה, כפי שניסח זאת הרב אל'ן-דאהן: "אני שואל האם זהה מדינה יהודית? אם כן, במה נהיה שונים מארה"ב או מכל מדינה אחרת בפזרה, שבhem יש הפרדה בין הדת למדינה?" כדי לענות על השאלה עליינו לבחון מהי 'המדינה'. המדינה שהתגבשה בראשית העידן המודרני, ביציאה מהইידן הפיאודלי, הנicha כי הסמכות והעוצמה ח比亚ות להיות מופקדות בידי שליטון מרכזי אחד כדי שהיא תתפרק כהלה. המאמינים הגדולים ב'תיכון מרכז' היו המשטרים הקומוניסטיים. אך תפיסה זו הייתה מצויה גם בדמוקרטיות. הדמוקרטיזציה שעברה על אירופה ב-200 השנים שלאחר המהפכה הצרפתית לא חלקה על עקרון ריכוזיות השלטון. המדינה הדמוקרטית נשאה ישות ריכוזית ואך היררכית בטבעה. לשיאה הגיעה המדינה הריכוזית המודרנית במאצע המאה ה-20, עם התפתחותה של 'מדינה הרווחה' בעקבות שתי מלחמות העולם. מדינת רווחה ממשמעותה יותר תפקודים הנדרשים מהשלטון. הגישה הביוווקרטית-הייררכית-ריכוזית סיפה שיטה הולמת, לכאה, לארגון מערכת של החלטה. וגדלה.

אך במקביל לגידול מגנון המדינה החל להסתמן כישלונה של הגישה הריכוזית. יותר ויותר התקבעה התפיסה כי 'The best'

Nahmeh Gol, מטעוטת 'אוהל מלחה'

רלוונטיות - 'נראה נרהא ופשטיה' בשירות הדת בו הוא מעוניין: מקום אחד יעדיף להרבבות בשיעורי תורה, בחבריו ירבו בקידושים, ובמקום אחר יעדיפו שליח-齊בור מהוקצע.

כיצד יעבדו הדברים בפועל? על פי הצעתו יוטל 'מס דת' וולונטרי⁴, כמקובל בחלוקת מדיניות אירופאה. מי שיישלם את המס יודיע לאיזה בית-כנסת הוא רשום (כמו לגבי ביטוח הבריאות). בת-הכנסת יתוקצבו על פי מספר משלמי המס הרשות אצלם. מטרת המס איננה לממן את השירותים (המדינה תמשיך לממן את שירותי הדת באופן סדרי גדול המומנים עתה), אלא לסמן מי המונוניים בשירותי הדת, ולקבע את מספר החברים בבית-הכנסת השונים. כך כל התקציב בנושאי דת, מכל משרד הממשלה, יחולק לשירות לבתי-הכנסת, והם יספקו את צרכי הדת במישור הקהילתי. שירותי דת שהם מעבר ליכולתו של בית-כנסת בודד (כמקוואות וירובו), יספקו על ידי בית-כנסת סמכים. הרבניים יהיו רבני הקהילות אשר יעסקו על ידי בית-הכנסת.

החוק היום מפקיד בידי הרבנים, המרכזית והעירונית, סמכויות כינויוין, כשרות וגיור. מוצע להעביר סמכויות אלה למפללי בית-הכנסת. לשם כך יוכלו בית-כנסת להתאגד באופן ארצתי, תחת הנהגתו של רב המקובל עליהם. בנושא הנישואן, למשל, ניתן היה להעניק זיכרון להשיא לחמשה גופים. חמשת אגדי בית-כנסת אשר מclinims ציבור גדול יותר, יהיו זכאים להשייא. באופן גודל ניתן להניח שתהיה התארגנות סביב צזה ניתן להניח שההנחתה התארגנות סביב

